

A PESTRE SODORT FALU

III.

Falusiak, akiknek pesti ágyra is telik

Írta: Darvas József

Ügynevezett *szellemi életről* persze nemigen lehet a *Teleki tér kubikosaival kapcsolatban* beszélni. A fiatalabbak ugyan szoktak néha *olvasni* ponyvafüzeteket, amelyeket az ismerős árusoktól kapnak kölcsön s találkozhat olyannal is, aki egy-egy »nagyobb« kereset öröme *elmegy a moziba*. A politika nem érdekli őket még annyira sem, mint a falusi parasztokat.

— *Munkát adjanak!* — ebben az óhajlásban (nem követelésben!) foglalják össze egész politikai programjukat.

Öslakók gögje

Legtöbben *három-négy év óta* tartózkodnak állandóan Pesten. Persze sokan lemorzsolódtak közülük időközben: ki elment *kocsihúzó*nak egy ószereshez, ki *más útra* vetődött a talicska mellől. — de legtöbbben mégis *megható ragaszkodással tartanak ki »szakmájuk« mellett*. Valami lelkesedéssel csak erről és a régi jó időkről tudnak beszélni, amikor még *»országos becsülete volt a kubikosnak«*.

Igy télen mindig megeszapan a számuk. Akiknek mégis van otthon, a falun valami menedékük, azok hazamennek kitelelni, akiknek pedig itt Pesten van lakásuk, azok ott bújnak el a kilátástalan, hideg napok elől. Azok már *igazi nomádok*, akik még ilyenkor is ott árulják magukat a téren...

Később megtudtam, hogy az újonnan szerzett óska bakancsban megkabátban hazakészülő legényt nem véletlenül támadták a többiek. A végleg Pestre szakadtak nem szeretik az ilyen *»idényvendégeket«*, úgy érzik, hogy *a többen is kegyetlenebb téli hónapok kitaratása előnyjogot biztosít nekik azokkal szemben, akik csak úgy fölzaladnak a faluból a talicskával*.

Selyempaplan ...

Vagy talán az emigráns-keserűség ez azokkal szemben, akiknek megvan a lehetőségük a hazatérésre?... Ezek mindenestre teljesen hozzáidomultak már a Teleki tér lelkiségéhez és *a haszon nélkül érdeklődőket ki nem állhatják*. Mikor néhány nappal ez előtt, a leghidegebb napok egyikén kimentem hozzájuk, talán *huszot* találtam ott közülük. Próbáltam érdeklődni a téli sorsuk felől, de szóba se álltak velem, legfeljebb néhány dühösen gúnyos mondatot vetettek oda.

— *Selyemágyban, selyempaplan alatt* — felelte egyikük arra a kérdésre, hogy hol alszanak ezeken a csikorgó éjjeleken.

Az öreg *Feri* bácsit is tudakoltam tőlük, hogy hol van, mert nem láttam sehol. Gondoltam, ettől talán majd

megszelidülnek egy kicsit. — de ez az ismeretség sem hatotta meg őket és rideg »nem tudom«-mal válaszoltak. Végre az *öreg bográcsos magyar* (most is főzött: éppen hámozta a krumplit...) szóba ereszkedett velem és megmondta *Feri bácsi* címét.

— *Annak könnyű* — mondta. — *A gyerekei segítik*. Nekem ugyan nincs senkim...

— *Most hol szokott aludni?*
— *Már két éjjel a menhelyen*. De vannak, akik még ezt a hideget is bírják. Az én esontjaim már öregek... Kezefejével eltörülte az orra alját és apítani kezdte a bográcsba a krumplit. Apróba, mert úgy jobb a levesbe... *

Fülkerestem *Ferenc* bácsit a kapott címen a *Dohány* utcában, de nem találtam otthon. Azt szerettem volna megnézni, hogy *hogyan lakik egy kubikos, aki nem a vásárosládék eresze alatt ágyaz magának*. A háziasszonya, egy ijedt, madárarcú öregasszony valami *hatósági személy felét* sejtethett bennem, mert előzékenyen fogadott.

— *Csak este szokott itthon lenni* — mondta, mikor *Ferenc* bácsit kérdeztem tőle. — *Eladta a talicskáját* és munka után járkal.

Azután megmutatta a szobát, ahol az *öreg lakik*. Jó nagy *hodály* volt és *nyolc ágy* állt benne, egymásmellett, mint valami internátusban. Ismertem ezeket a tömeglakásokat: mikor hónapokkal előbb *kivizsgáló* voltam a fővárosi inségakeciónál, sokszor akadtam ilyenekre, néha lent a pincében, állandó *petróleumvilágítással*. Majdnem mindegyikben *vidékről fölkerült fiatal emberek*, házaspárok laktak, sok volt közöttük az inségébédre szoruló s arra a kérdésre, hogy *mióta* vannak Pesten, két év, három év volt a leggyakoribb válasz. *Lakbérrel mind tartozott, — legalább is így vallott*

rájuk a háziasszony, aki legtöbbször maga is falusi volt, a lakói földije.

— *Jó helye van itt neki* — mondta az öregasszony. — *Meg a többinek is. Mintha a fiaim vagy rokonaim lennének*. Nincs is itt Pesten senkijük: én mosok rájuk, meg viselem a gondjukat. *Mind arra a vidékre váiók, ahová én*.

Ágyrajárók

— *Mióta van fönt a néni?*

— *Mióta? Bizony már tíz éve*. Azóta meghalt az uram, egyedül maradtam két fiammal, azóta így élek...

Sopánkodott még egy sort, hogy milyen *nehéz most a világ*. Ne gondoljam, *ő nem keres ám semmit ezeken az albérlőkön*, mert mind — *tartozik*, sokszor nem dolgoznak, de *ő nem olyan*, hogy elküldené őket... Van, aki már két éve nála lakik. — *de ő csak rendes emberket* tűr meg a lakásban.

Nagyon kiszámítottnak éreztem ezt a sopánkodás-diesekvés keveréket, hát nem hallgattam tovább, hanem elkészöntem.

— *Tessék eljönni valamelyik este* — mondta. — *Vagy vasárnap*. Vasárnap a legjobb, akkor itthon van mindenki.

A legközelebbi vasárnap elmentem hozzájuk és *találkoztam azzal a faluval, amely a falak közé bujva, kiáltó színek nélkül, a környezethez mosódva él itt Pesten*, — de amely lélekszámban a legnagyobb. A társaság, amelyet a lakásban találtam, főleg *fiatal emberekből* állott, de volt ott *Ferenc* bácsin kívül még egy idősebb házaspár is: közös bérlői az egyik ágyanak. Mint később megtudtam, távolabbi rokonai a háziasszonynak és *alig hat hónapja, hogy Pestre jöttek*. Kicsit csodálkozva szemlélgettem őket, mert az idősebb falusiakban még mindig él egy jó adag idegenkedés a várossal szemben: *nem mozdulnak el hazulról*, ha csak a végső kétségbeesés nem kergeti őket. *»Pest, feketére fest!«* — mondják és csak rosszalóan csóválják a fejüket, ha hallják, hogy ez vagy az az ismerős is »fölmélt« a nagyvárosba. Az élet rendje azonban az, hogy a nyomorúság még a beidegzésnél is erősebb parancsoló.

Több ember, több pénz

A sors, amit ez a tisztoskorú házaspár mondott a magáénak, egyáltalán nem lenne alkalmas arra, hogy vele illusztráljuk azt a megállapítást, miszerint *az élet a legszínesebb fantáziájú regényíró*... A férfi, az »ember« lényegileg ugyanazt mondta el, majdnem ugyanegy szavakkal, mint lakótársuk, az *öreg Ferenc* bácsi: földműves napszámosok voltak, de nagyon rossz volt otthon az élet, hát feljöttek *szerecsét próbálni*. *Ugy*

gondolták: *ahol több az ember, ott több a pénz is...*

— *És csakugyan több?* — kérdeztem.

— *Több, több!* — szólt bele az asszony. — *Otthon egész hónapban nem fordult meg a kezemben öt pengő*. Csak itt *sokkal több is kell*. A lakásért fizetünk egy héten három pengőt. Igaz, most el vagyunk már maradva, mert nemigen keresünk...

— *Mit dolgoznak?*

— *Én mosni járok*, van egy pár helyem, az uram meg a *kőműveseknél* dolgozott az ősön. *Ő most nem tud keresni*.

— *Mégis, mennyi a heti keresetük?*

— *Az attól függ*. *Ha mind a ketten dolgozunk, néha húsz pengőre is fölmege*. Most jó, ha *hat pengő*...

Két ember, egy ebéd

— *Hogyan tudnak abból kijönni?*

— *Van jegyünk ebédre a várostól*. Az uram azt mindig hazahozza. Ha én mosni vagyok, egyedül eszi meg, ha meg nem, akkor ketten...

— *Érdemes volt ezért feljönni?* Otthon se lehetett rosszabb.

— *De jobb se!* Ott télen senki nem törődik az emberekkel, pedig *sokan vannak, akik szívesen megennék ezt az ebédet...*

— *Nem szokatlan, hogy ennyire alusznak egy szobában?*

— *Miért?* Otthon se voltunk kevesebben. Mink ketten, meg a *néném* az urával, az urának az anyja, azután három gyerek. Ez már annyi, mint *nyolc*. Három ágyba.

— *Maguknak nincs gyerekek?*

— *Az nincs*. *Szerencsére!*

Oly jó az a vasárnap...

A szobában nagy rendtelenség volt. Dél már jóval elmúlt, de az ágyak még vetetlenül állottak. A háziasszony mentegetőzött, hogy itt *mindig vasárnap van a legnagyobb rendtelenség*, mert mindenki itthon van és a legények legtöbbször csak délben kelnek föl. A legények ezzel-azzal foglalkoztak: *Feri bácsi szénhordó fia az ablaknál ült és borotválkozott*, a másik a cipőjét tisztította, ketten kártyáztak, egyikük pedig az otthonról hozott citerát pengette az asztalon. Talán a jelenlétem miatt volt, hogy nagyon csak magukkal foglalkoztam.

— *A menyasszonyhoz készült?* — kérdeztem a borotválkozó legényt.

Valami olyasfélét morgott az orra alatt, hogy igen.

— *Hova szoktak vele így vasárnap délután elmenni?*

— *Hova?* Egy moziba, vagy egy tánciskolába...

Nem kell a falusi kislány Pesten

— *A menyasszonya is vidéki?*

— *Nem az!* — tiltakozott élénken. — *Azért nem kellett volna ide Pestre jönni*. Ha már itt vagyok, csak *az itteniek közül választok*.

— *Hát van itt Pesten falusi lány is elég?*

— *Á, azok nekem nem kellenek*.

— *Folytatjuk* —